

Rudolf Steiner – Posvećeni koji nije shvaćen

Situacija je otprilike takva, kao kada taj ko se davi [u moru, reci] ne bi prepoznao pojas za spasavanje koji mu je dobačen i mislio, da bi spasilac hteo sa tim pojasom da ga potopi (udavi). Rudolf Steiner je dobacio pojas za spasavanje već sa svojim saznajno-teorijskim delima, kao npr. „Filozofija slobode“. On je pokušao kroz vežbajuće studiranje ove knjige da svoje čitaoce vodi do više forme mišljenja, koje nosi mnoga imena, kao npr. čisto, stvaralačko, produktivno mišljenje ili takođe moralna intuicija. Ovo mišljenje kome je težio, on nije pobliže opisao. Ono je trebalo jednostavno da neizgovoreno nastane u čitaocu, verovatno, jer je Steiner hteo da spreči, da se još pre no što se to doživi, obrazuje o tome neka predstava, koja bi zatim možda stajala na putu. Ipak Steiner je morao – kako je već pomenuto – ustanoviti, da je velika većina ljudi, koji se interesuju za spiritualno, upravo izbegla ovu presudnu obnovu u ophođenju sa mišljenjem. Još i danas se jasno može primetiti, kao izvestan običaj ljudi da postojano izbegavaju ovaj način mišljenja, ako sa tim bivaju konfrontirani. Rudolf Steiner sâm ustanovljava, da njegova Filozofija slobode nije shvaćena. Čitala se Filozofija slobode kao neka knjiga znanja, mislilo se o njoj kao o knjizi za vežbanje mišljenja. Ako se danas pak oni ljudi koji se aktivno bave antropozofijom, ne podvrgnu ovom preobražaju svog mišljenja, tako postoji opasnost, da zapadnu u opasnu sporednu struru moderne duhovne nauke, koja spolja može da izgleda sasvim učena, interesantna i spiritualna, a da unutra bude vođena kroz bića i snage, koji pobijaju antropozofiju.

I otuda se mora računati sa tim, da će upravo oni ljudi, koji stupaju u javnost sa prikazivanjem i širenjem antropozofije, a nisu jasno doživeli prodor do proširenog odn. višeg mišljenja, biti prožeti uticajima, koji bi hteli Rudolfa Steinera i njegovo delo da učine neupotrebljivim i koji su možda ovaj cilj već u većem delu dostigli. Utoliko bi trebao svako, ko je javno aktivan, uvek iznova da gleda, da li su bilo gde kod njega otvorena neka vrataanca, kroz koja neprimetno mogu da uđu ne-dobri uticaji, da bi započeli svoje razgrađujuće delo.

Hteo bih u ovoj prilici da podsetim na bivšeg predsedavajućeg u Upravi Opštег antropozofskog društva, Schmidt-Brabanta, koji se kratko pred svoju smrt u jednom članku u *Goetheanumu*, koji je privukao veliku pažnju, požalio na nedelotvornost antropozofskih nastojanja i postavio pitanje, da li se Antropozofsko društvo možda nalazi u nekakvom okultnom ropstvu. Bilo je tada nekih ljudi, koji su odmah potvrdili ovu prepostavku, iako je ostatak Uprave i dobra većina članova pokušala ove iskaze da prikaže kao posledicu bolesti i skore smrti Schmidt-Brabanta, i dalje se nije upuštala u tu temu. Ja sam prilično siguran, da je Schmidt-Brabant sa svojom prepostavkom na određen način imao pravo.

Ako razmislimo, šta je Dr. Karl Buchleitner privredio na ovu temu (Karl Buchleitner „Sudbina Antropozofskog pokreta i katastrofa Srednje Evrope“, Izdvačka kuća Novalis), tako ne vidimo samo potvrdu prepostavke Schmidt-Brabanta, već i njeno višestruko pojačavanje. Buchleitner polazi od toga, da je zagonetna smrt Rudolfa Steinera bila izazvana od strane nekih protivničkih okultista i da se na okultan način učinilo neupotrebljivim delo R. Steinera i njegova posuda, Antropozofsko društvo i pokret. Ja

otuda verujem, da iz određenih krugova dolazi permanentni okultni uticaj koji dohvata Članove i njihove Vođe. Drugačije se ne može objasniti držanje, stav i ponašanje mnogih ljudi koji su angažovani u Antropozofskom društvu.

Uz to mogu još ovo da kažem, da ukoliko se samo malo pogleda bogata literatura u vezi tajnih društava i njihovog delovanja, ako se npr. pročitaju knjige od Karla Heisea, koji je bio savremenik Rudolfa Steinera, tada se mora reći, da se Karl Buchleitner izrazio još veoma oprezno. Upravo je naivno verovati, da je delo Rudolfa Steinera ostalo nedodirnuto. On je ipak bio stvarni neprijatelj porobljivača sveta.

Posledice okultnog uticaja ne pokazuju se na grub način, već se po pravilu teško proziru. On (okultni uticaj) se takođe ne dešava bezuslovno u formi, da jedna ličnost, na koju treba uticati, stoji pod stalnom sugestivnom paljbom preko drugih ljudi, nego su to često samo izvesna arimanska ili luciferska bića, koja dobijaju prilaz ka nekom određenom čoveku kroz okultna prakticiranja drugih ili kroz vlastita delovanja ili bolesti. Ova bića imaju zatim svoj misaono-moralni pravac, koji se ugnezdi u duši dotičnog čoveka. Tako može neko da bude odlučni pacifista i da iznenada ipak ispolji misli ili da izvrši izvesna dela, koja predstavljaju suštu suprotnost njegovom prvobitnom (izvornom) ubeđenju. Mnoge okultne prakse, od yoga-disanja preko izvesnih mantri ili droga do hiperventilacije radi doživljavanja „prethodnih inkarnacija“ mogu da privedu čoveku određena nezvana bića, bez da ovo na bilo koji način bude primećeno. Štaviše korišćenje izvesnih parfema opisuje R. Steiner kao takvo sredstvo; u njegovom primeru radilo se o vršenju uticaja na neke članove parlamenta u Goetheovo vreme. Može dakle sasvim dobro da bude, da neki čovek, koji ezoterično isproba razne stvari, samog sebe, bez da to hoće, doveđe u vezu sa takvima bićima. Ali takođe može da bude, da drugi tačno to žele kod njega da izdejstvuju. Može se takođe promisliti, da su čitava jata razornih bića čvrsto vezana za određene lože, klubove, društva i udruženja. To znači, bude li se član ili eventualno još posvećen, tako se povezuje sa ovim bićima, često i da se ne zna. Snage ovih bića su neophodne za razvoj čovečanstva, ali samo ako se preoblikuju kroz svesnog čoveka. One deluju uništavajući, ako se čovek njima potčini. To je kao sa vatrom, u peći ona služi čoveku kroz toplotu, ali ako prodre iz peći, tada je moguće da će zapaliti celu kuću. Vatri se na tome ne može prigovoriti.

E pa postoji pak za samostalnog čoveka mogućnost, da za egoistične i grupno-egoistične ciljeve koristi najrazličitija bića, npr. tako što se zadobije moć nad drugim ljudima. Može se izdejstvovati neprimetno upravljanje masama ili takođe pojedinačnim osobama. I tek tada počinjemo razumevati Rudolfa Steinera, ako nam postane jasno, da je on odolevajući nebrojenim okultnim napadima sa raznih strana, bio u stanju, da pred ljudi iznese pravo čoveštvo i cilj sveta. Možemo čitati samo Karla Heisea, i shvatićemo, da je to bilo čisto čudo, što je Steiner sa svojim radom mogao da se okrene javnosti. Onda se takođe zna, koliko je glupo, verovati, da bi bez njega ili nekog njemu doličnog sledbenika mogla biti pokrenuta samo i jedna iskrica, a da najteži napadi ne okrenu taj poduhvat u njegovu suprotnost. I ako bi sad oni, koji su budna oka i dobre volje, našli, da posle Steinerove smrti od Goetheanuma dolaze dela koja su dosta dirljenja, tako bi se mogla imati nada, da neshvaćen Majstor dalje radi na svom nezavršenom delu. Ja u svakom slučaju od svega toga ne mogu ništa da nađem. Može biti, da mi za to nedostaje nužan pogled. Verujem svakako vodećim okultnim krugovima, koji su tu stvar regulisali

u njihovom smislu tako, da antropozofija ne može da bude sprečena ('oštećena') u svojim nastojanjima.

E pa bilo je i jeste sredstvo, koje je Rudolf Steiner predvideo za dobronamerno čovečanstvo takođe protiv ovakvih uticaja, upravo osnaženo čisto mišljenje, koje na poseban način unapređuje smisao za istinu. Kako pak po svoj prilici većina antropozofa nije mogla na pravilan način da obrazuje ovo mišljenje, oni ni na koji način nisu zaštićeni kroz ovaj smisao za istinu ili drugo, što je povezano sa Novim mišljenjem. U ovoj povezanosti mogao sam često da posmatram, kako bi se antropozofski predavači, koji se očigledno nisu probili do Novog mišljenja, zapleli u protivrečnosti ili nejasnoće, koje inače nisu bile u skladu sa spoljašnjim obeležjem njihovog predavanja. Kao iznenadni upadi iznosile bi se grube pogreške, koje bi zatim na traženje obaveštenja bile pokušane da se razreše sa svom zamislivom govorničkom veštinom. Jasno je da ovaj smisao za istinu nije bio obrazovan, jer inače takve stvari ne bi mogle biti izrečene ili ne bi bile naknadno korigovane. Takođe se mogao imati utisak, da su u to predavanje zahvatila neka suštastva koja smetaju. Bilo je po pravilu samo malo slušalaca, koji su primetili protivrečnosti etc. Drugi su mi izgledali kao obavijeni nekom misaonom maglom, i na dodatno pitanje u vezi toga nisu znali o čemu se radi. Neobično, da su to upravo bili oni koji kao obuzeti predavačem nisu hteli da propuste nijedno predavanje.

Ova pojava, koja se po mom iskustvu često dešava, biva po pravilu objašnjena tako, da se kaže: Pa dabogme, Rudolfa Steinera je baš teško razumeti. Ali ja nalazim uvek nešto, što ipak mogu da razumem i to mi je dovoljno. – Naravno, nisam ni ja uvek razumeo Rudolfa Steinera i neću da stvorim utisak, da ga sada savršeno razumem. To bi bila besmislica. Ali plašim se, da je baš ovde opisana činjenica tog osnaženog mišljenja nešto, u čemu je Rudolf Steiner dalekosežno ostao neshvaćen. Danas gotovo uopšte нико više ne veruje, da se na samom mišljenju nešto može promeniti. Ovo razumeti je pak najbolja prepostavka za konstruktivan razvoj čoveka i zdravo dohvatanje antropozofije.

Tako se moglo desiti, da su Rudolf Steiner i njegovo delo postali poznati hiljadama ljudi i da su potpuno vrednovani (cenjeni), ali da ipak nisu mogli da dospeju do očekivane delotvornosti. **Izostalo je ono najvažnije, što se može dostići jedino sa čistim, spiritualizovanim mišljenjem: stvarno razumevanje, osećajuće doživljavanje suštastvenog kao temelj delatnog prenošenja (stavljanja u promet) antropozofskih saopštenja.**

Ja sam se objasnio sa ovim fenomenom pre više od dvadeset godina i pronašao, da većina ljudi već odmah pri upoznavanju antropozofije zanemari da promeni svoje mišljenje. Oni po pravilu nisu upućeni na to, da je potreban oštar preokret u navikama mišljenja, da bi se na plodan način moglo bliže prići antropozofiji. Doduše kaže se, „Filozofija slobode“ bi bila prikladna knjiga, da bi se bliže prišlo antropozofiji. Moralo bi se reći, da se radi o knjizi za uvežbavanje čistog mišljenja i mišljenja slobodnog od tela, koje predstavlja prepostavku za uspešno studiranje antropozofije. Jer se pri intenzivnom studiranju ove knjige može doživeti neka vrsta probaja. Mieke Mosmüller piše u svojoj knjizi „Vrata ka duhovnom svetu“ o studiranju 3. poglavljia Filozofije slobode: „U ovom trećem poglavljju se nalazi ... preokretanje od razumskog mišljenja u gledajuću svest. Ne zato što ono biva *opisano*, već zato što se ono pri vežbanju *dešava*.

Možda se ovo preokretanje ne pojavljuje već pri prvom pokušaju, ali će se desiti, ako je volja da se radi na ovom poglavlju dovoljno jaka. Istraži li se ovo poglavlje sa uobičajenim naučnim, filološkim ili filozofskim mišljenjem, tako se upravo *neće naći* ovaj preobražaj ... “ Uspe li ovo preokretanje, tako se iznenada doživi mišljenje kao zbilja živo, učestvuje se na suštastvenom od objekata sveta i odjednom se zna, šta je istinito a šta neistinito. Ko ovo ili samo deo od ovog doživi, taj će ovo mišljenje doživeti kao više i vrednije i ubuduće ga pretpostaviti razumskom mišljenju koje se seća znanja. Drugačije izraženo: Rudolf Steiner je očekivao od svojih slušalaca i čitalaca, da se od pukog učenog mišljenja Duše razuma podignu do nekog stvaralačkog mišljenja Duše svesti. On je htio – tako mi izgleda – time da kaže: Pre nego što počnemo da se bavimo antropozofskim sadržajima, trebalo bi prvo da mišljenje osnažimo tako, da pojedine misaone i pojmovne povezanosti uvek iznova pred sobom oblikujemo i da u njima možemo da živimo. Antropozofske misli treba uvek iznova da postavimo pred sebe i treba kroz njih da osećamo. Ako to ne uspe, tada antropozofija ostaje mrtva nauka o duhovnom u svetu, u kome ljudi zatim veruju da su otkrili Steinerove greške i protivrečnosti. Kuda može da vodi takvo postupanje, upečatljivo pokazuje knjiga istoričara Helmuta Zandera o Rudolfu Steineru i antropozofiji („Antropozofija u Nemačkoj“). Potpuno groteskna su Zanderova 'naučna' istraživanja, koji sa velikom bukom svoje stručnosti tako bez ostatka pogrešno rezonuje i promašuje objekat i to na preko hiljadu stranica, pa se samo možemo nadati, da će on odustati od daljeg pisanja. Svakako da ostaje nejasno, da li se Zander samo prosto vara, ili se nalazio pod okultnim uticajem ili je htio da sasvim namerno proširi lažna saopštenja. Ipak je njegov rad bio priznat kao habilitacija (naučna rasprava), što je stručno potpuno nemoguće. Tu bi se moralo možda jednom na Zanderu osetiti delovanje nekog ispitnog odbora. To takođe ne mora biti nepažnja ili neukost i može se desiti pod uticajem ili sasvim namerno. Najgore u čitavoj stvari je, da je Zander za svoju knjigu dobio još i hrabrenje iz redova antropozofa – što možda i nije nikakvo čudo posle onog što je ovde izloženo.

Ali to je ono, što ja mislim. Rudolf Steiner je posle kao i pre dalekosežno neshvaćen, baš zbog mnogih antropozofa, koji su zanemarili, da najpre svoje mišljenje na opisani način osnaže i koji su po svoj prilici upravo zato bespomoćno izloženi svim mogućim okultnim uticajima. Jer kod Novog mišljenja ne mogu da postoje takve eklatantne zablude. Greške se događaju (pojavljuju), ali sa Novim mišljenjem bi se jednostavno osetilo, ako je nešto neistinito i krenulo bi se u traženje zablude.

Osnajeno mišljenje može da vodi do nadčulnog opažanja, ali se pokazuje takođe već bez ove sposobnosti u geteanističkom načinu postupanja. Doduše uvek se iznova naglašava, da se bez nadčulnih sposobnosti ne bi mogao opažati duhovni svet. Ali, i to je presudno, čovek je u stanju da primi saopštenja, obaveštenja iz duhovnog sveta, a da još nije u mogućnosti da opaža u ovoj sferi. Sviše lako se zaboravlja mišljenje, koje naime može da sadrži ogledanja iz duhovnog sveta, ako se na pitajući način okreće ka objektu sveta. Ako se pri tome uzdrži od vlastitog mišljenja i sasvim bez predrasuda uživi u neki objekat, prime se ideje odn. misli, koje mogu biti senkovite slike (kopije) praslika. Kroz antropozofiju čoveku treba da bude pokazano, kako on može da primi poruke iz duhovnog sveta, iz svetskog plana, iz stvaralačke ideje kroz puko pitajuće mišljenje (mišljenje koje postavlja pitanja). Ovo se misli veoma ozbiljno i konkretno i predstavlja glavnu stvar antropozofije.

Ako se ime Rudolfa Steinera pomene u javnosti, tada je on uvek doktor filozofije, osnivač Waldorfskih škola, graditelj Goetheanuma, inaugurator Euritmije ili utemeljitelj novog kulta Zajednice hrišćana. Nigde se ne nalazi napisano, da je on bio ipak veliki Posvećeni 20. stoleća, koji je kao i svi posvećeni pre njega imao u svom životnom zadatku i zasnivanje kulture. Suština posvećenja je današnjem srednjoevropskom u toj meri strana, da on tu reč primenjuje samo šale radi. Ne veruje se, da se sa tim povezuje nešto istinito i važno. U Engleskoj je posvećenje mnogo bolje poznato i bolje shvaćeno. Ipak srednjoevropski ne znaju, da se može biti posvećen u istinite svetske povezanosti, od kojih je običan čovek udaljen. To je prosto činjenica, da uvek samo jedan deo mogućeg znanja biva pristupačan u svetu običnog čoveka. To je povezano sa stepenom (stanjem) razvoja. Jer je Posvećeni takav čovek, koji je kroz vežbu postigao već više stupnjeve čovekovog bitka i staviše popeo se iznad toga naviše. On je već dostigao takav razvojni stepen, kakav ćemo mi primera radi dostići tek za dve hiljade godina – ako ga uopšte dostignemo. On je pak možda dostigao i takvo stanje, koje se nalazi iznad čoveka. On je po svesti već Andeo ili Arhandeo. Utoliko može njegova duša da podnese više istine, više nego duša običnog čoveka. I jedan takav daleko, daleko razvijeniji čovek od našeg prosečno-ljudskog, bio je Posvećeni Rudolf Steiner. Njegov zadatak je bio, da Srednjoj Evropi omogući novi pristup ka spiritualnom životu. Znanje o duhovnom moralo je u svetu biti obnovljeno, jer je čovečanstvo bilo dospelo na viši stupanj razvoja. I doduše vreme kada je počelo obrazovanja Duše svesti bilo je u 15. stoljeću. Kroz već navedene egoistične namere izvesnih vodećih krugova npr. u Rimu uspelo je, da se ljudi zadrže na nivou Duše razuma, tako da mi danas, a tako je bilo i u Steinerovo vreme, živimo u razumskom mišljenju koje nije primereno vremenu. Kroz to Rudolf Steiner nije mogao da započne svoje delo, jer je prijemčivim ljudima nedostajalo ono mnogo opisivano Novo mišljenje. Iz tog razloga Steiner je napisao svoje saznanjno-teorijske spise u nadi, da time stvori jednu grupu zainteresovanih, koji bi sa Novim mišljenjem dohvatali njegova spiritualna saopštenja i mogli da ih prenesu, tj. stave u promet.

Respiritualizacija čovečanstva je bila njegov zadatak. Usred tehničke kulture je trebalo – kao suprotan pol svetu mašina – da se uvede Nova spiritualnost u život ljudi. Da se ovo nije desilo, tako bi tehnika ljudi telesno animalizovala, duševno vegetabilizovala i duhovno mehanizovala. Ko ne zatvori oči, taj vidi kako ovaj razvoj ide na čelu silnim koracima.

Propast naše kulture je isprogramirana. Jedino mišljenje koje se danas primenjuje, mišljenje u Duši razuma, nalazi se od 15. stoljeća u dekadenciji i mora jednostavno da privuče štetne posledice. Duhovni svet već odavno čeka na to, da se ljudi konačno podignu ka njemu postavljajući pitanja, da bi zahtevali, šta je od impulsa već spremno za svaki momenat razvoja. Ako se to ne zahteva kroz svesno istraživanje, tako duhovni impulsi dolaze do izraza na silovit i štetan način. Otuda mi vidimo, kako se gotovo sve okreće ka destruktivnom, nasilnom i razornom. Tehnika korača napred, čovek pak propada i malo-pomalo postaje rob mašina. Ovo je već mnogo dalje uznapredovalo, nego što većina to hoće da prizna. I – to je potresno – mi verovatno više nećemo izaći iz toga.

U spiritualnom pogledu ljudi se radije okreću Budi, čiji put pak nije prohodan za srednjoevropske. U slučaju da ostanu hrišćani, oni poštuju Oca, a da ne obrate pažnju na delo Sina. Sin je za njih samo čovek Isus. Ali pravi Sin je najviši Bog, stvaralac sadašnjeg Sunčevog sistema, i ovaj vezuje obnavljanje čitavog sveta tačno na onu vrstu mišljenja, koja se u moralnom rasuđivanju raspituje za misaono Istinito, estetski Lepo i etički Dobro i ne želi da bude određena nekim predznanje. Kroz sredinu čovekovog srca dešava se obnavljanje sveta, koje je Sin zasnovao preko Misterije na Golgoti. Ne uzalud naziva Rudolf Steiner svoju knjigu „Filozofija slobode“ svojim najhrišćanskijim delom, mada se u njoj ne pojavljuje ime „Hrist“. Novi kosmos, koji je utemeljen sa Misterijom na Golgoti, nastaje kroz plodove tog Novog mišljenja.

Pojas za spasavanje se mora prepoznati, inače će još mnogo patnje doći na čovečanstvo, jer se od arimanskih okova, nasilne vladavine novca preko mašina i ljudi, možemo osloboditi jedino sami, počinjući sa osnaženjem mišljenja. Ako mislimo samo to, što treba i sme da se misli pod nasilnom vladavinom novca, mi smo za duhovni svet bez sadržaja. Čitavo moje promišljanje i nastojanje biva kosmički besmisленo, ako to primenjujem na vršenje rada mašina. One nam otimaju volju, čine naše biće besadržajnim. Na taj način mi gubimo svoje Ja i ispadamo iz kosmičkog višeg razvoja. Trajni sadržaj mi zadobijamo samo iz tog, što kroz osnaženo (ojačano) mišljenje možemo da izdejstvujemo od Istinitog, Lepog i Dobrog.

Čovekov čuvar od ove tragične sudbine je Rudolf Steiner. On je bio stražar **Istine**, on nam je pokazao **Put** do pravog **Života** čoveka. Neka nam uspe da dâmo smisao njegovom delu, time što ćemo razumeti i preneti to, što je on pokušao da nam približi žrtvovanjem svog života.

Hans Bonneval

Preveo S. N.